

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 65/2010-33

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 22. júna 2010 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Rudolfa Tkáčika a Ľubomíra Dobríka o sťažnosti spoločnosti J., s. r. o., B., zastúpenej spoločnosťou K., s. r. o., B., v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. M. K., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 28/2001 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo spoločnosti J., B., s. r. o., na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 28/2001 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Bratislava I prikazuje v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 28/2001 konať bez zbytočných prietáhov.

3. Spoločnosti J., B., s. r. o., priznáva finančné zadost'učinenie v sume 3 000 € (slovom tritisíc eur), ktoré je Okresný súd Bratislava I povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Bratislava I je povinný uhradiť spoločnosti J., B., s. r. o., trovy právneho zastúpenia v sume 292,38 € (slovom dvestodevät'desiatdva eur a tridsaťosem centov) na účet spoločnosti K., s. r. o., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 65/2010-12 z 9. februára 2010 prijal na ďalšie konanie sťažnosť spoločnosti J., s. r. o., B. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 28/2001.

Následne ústavný súd 18. marca 2010 vyzval predsedníčku okresného súdu na vyjadrenie sa k vecnej stránke prijatej sťažnosti, zaslanie relevantného súdneho spisu a oznámenie, či súhlasí s upustením od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti.

Vyjadrenie predsedníčky okresného súdu bolo ústavnému súdu doručené 19. februára 2010. V jeho prílohe predsedníčka okresného súdu predložila podrobnú chronológiu úkonov okresného súdu i účastníkov v napadnutom konaní a taktiež súdny spis, z ktorých vyplývajú tieto podstatné skutočnosti:

- 26. februára 2001 bol okresnému súdu doručený návrh na začatie konania,
- 23. januára 2004 bol v predmetnej veci určený termín pojednávania na 26. marec 2004,
- 26. marca 2004 bolo pojednávanie odročené na 19. máj 2004,
- 19. mája 2004 bolo pojednávanie odročené na 21. jún 2004,
- 13. augusta 2004 bol určený termín pojednávania na 12. november 2004,
- 12. novembra 2004 bolo pojednávanie odročené na 25. február 2005,
- 7. marca 2005 bol určený termín pojednávania na 22. jún 2005,
- 22. júna 2005 bolo pojednávanie odročené na neurčito (účastníci žiadali o odročenie do 30. septembra 2005 z dôvodov, že sa pokúsia o mimosúdnu dohodu),
- 26. apríla 2006 bolo pojednávanie odročené na 28. jún 2006,
- 28. júna 2006 bolo pojednávanie odročené na 8. november 2006,
- 8. novembra 2006 bolo pojednávanie odročené na 31. január 2007,
- 31. januára 2007 bolo pojednávanie odročené na účely mimosúdnej dohody do 20. februára 2007,
- 17. októbra 2007 bolo pojednávanie odročené na 14. november 2007 (opustenie budovy z bezpečnostných dôvodov),
- 14. novembra 2007 bolo pojednávanie odročené na neurčito,
- 3. februára 2009 bolo pojednávanie odročené na neurčito s tým, že právny zástupca navrhovateľa do 30 dní oznámi, či došlo k mimosúdnej dohode; okresný súd uznesením č. k. 14 C 28/2001-192 konanie o návrhu navrhovateľa v časti istiny 19 963,85 € zastavil,
- 16. septembra 2009 okresný súd uznesením návrh odporcu na doplnenie uznesenia z 3. februára 2009 zamietol.

Ústavný súd navyše zistil, že v predmetnej veci okresný súd rozhodol rozsudkom z 28. apríla 2010, proti ktorému podali odvolanie obidvaja účastníci konania.

Predsedička okresného súdu ďalej vo svojom vyjadrení uviedla:

„Predmetné konanie je poznačené prietiahmi, čo možno považovať v danej veci za objektívny prietah.

V predmetnom konaní neboli vo väčšom rozsahu spôsobené prietahy v konaní účastníkom konania na strane odporcu.

Zároveň si dovoľujem poukázať na skutočnosť, že navrhovateľ a odporca sa počas celého súdneho konania snažia dospieť k mimosúdnej dohode, čo preukazujú aj zápisnice z pojednávania ako aj čiastočné späťvzatie návrhu na začatie konania po dohode s odporcom.“

Predsedička okresného súdu vyjadrila súhlas s upustením od ústneho pojednávania v konaní o predmetnej sťažnosti.

Právny zástupca sťažovateľky podaním z 20. mája 2010 oznámil, že netrvá na ústnom pojednávaní v uvedenej veci a súhlasí s upustením od ústneho pojednávania. Zároveň uviedol, že *„stanovisko k vyjadreniu Okresného súdu Bratislava I č. Spr. 3273/2010 z 8.4.2010 Ústavnému súdu Slovenskej republiky doručí v blízkom čase“*. Právny zástupca sťažovateľky stanovisko ku dňu rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti nedoručil.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia svojho základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietahov.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 20/02).

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 220/04, IV. ÚS 365/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola

rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokúvanej veci.

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť sporu, v ktorom je sťažovateľka žalovanou stranou (o zaplatenie sumy 21 786,52 € z titulu zmluvy o prenájme nebytových priestorov), ústavný súd konštatuje, že finančné nároky vyplývajúce zo zmluvy o nájme možno zaradiť k štandardnej agende všeobecného súdnictva, preto dĺžka konania nebola závislá od právnej alebo skutkovej náročnosti prerokúvanej veci.

2. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných priet'ahov v napadnutom konaní, bolo správanie sťažovateľky ako účastníka tohto súdneho konania. Ústavný súd konštatuje, že nezistil také okolnosti, na základe ktorých by bolo možné konštatovať, že sťažovateľka podstatne prispela k predĺženiu konania v predmetnej veci a na jej vrub nemožno pripočítať ani fakt, že spolu s ďalším účastníkom predmetného súdneho konania sa snažili dospieť k mimosúdnej dohode, v dôsledku čoho okresný súd dvakrát pojednávanie (22. júna 2005 a 31. januára 2007) odročil.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu označených práv sťažovateľky, bol postup samotného okresného súdu.

Ústavný súd vychádzajúc z predloženého súdneho spisu identifikoval dlhšie obdobie nečinnosti od 11. apríla 2001 (keď okresný súd vyzval navrhovateľa na vyjadrenie sa

k návrhu) do 24. marca 2004 (pojednávane vo veci), teda v trvaní takmer troch rokov. V období od pojednávania konaného 19. mája 2004 do 22. júna 2005 sa ani jedno z určených pojednávanií (21. júna 2004 – zrušené pre pozastavenie výkonu funkcie zákonnej sudkyne, 12. novembra 2004 – odročené pre práceneschopnosť zákonnej sudkyne, 22. februára 2005 – zrušené pre práceneschopnosť zákonnej sudkyne) neuskutočnilo, čím vznikol priet'ah v dĺžke trvania 13 mesiacov. Obdobne ústavný súd zistil, že v období dvoch rokov – od 31. januára 2007 do 3. februára 2009 – sa ani jedno z určených pojednávanií (17. október 2007, 14. november 2007, 22. október 2008) nekonalo pre práceneschopnosť zákonnej sudkyne.

Podľa právneho názoru ústavného súdu vyjadreného v rozhodnutí sp. zn. III. ÚS 14/00 „Otázky množstva vecí, personálne a organizačné problémy súdu nie sú v zásade ústavne významné pre posúdenie toho, či došlo k zbytočným priet'ahom v konaní“ (mutatis mutandis I. ÚS 55/02, IV. ÚS 84/02).

Ústavný súd k uvedeným obdobiam činnosti okresného súdu konštatuje, že jeho postup, keď síce opakovane určoval termíny pojednávanií, ale vzápätí ich zrušoval, nemožno považovať za úkony efektívne smerujúce k nastoleniu právnej istoty sťažovateľky, preto aj tieto obdobia posudzovaného konania ústavný súd považuje za zbytočné priet'ahy.

Ústavný súd pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesústredená a neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (napr. I. ÚS 376/06, III. ÚS 90/07, III. ÚS 109/07).

Za nesústredenú činnosť okresného súdu ústavný súd považuje jeho postup spočívajúci v odročení pojednávania konaného 22. júna 2005 na neurčito aj napriek žiadosti účastníkov, ktorý žiadali o odročenie do 30. septembra 2005 na účely mimosúdnej dohody. Obdobne posúdil ústavný súd aj postup okresného súdu, ktorý na pojednávanií konanom

3. februára 2009 na žiadosť navrhovateľa o odročenie pojednávania na 30 dní (na účely pokusu o mimosúdnu dohodu) odročil pojednávanie na neurčito a určil nasledujúci termín pojednávania až na 28. apríl 2010. Ako neefektívny postup okresného súdu ústavný súd vyhodnotil aj opomenutie stanovenia lehoty navrhovateľovi na predloženie určených dôkazov na pojednávaní konanom 28. júna 2006.

Vychádzajúc z uvedených zistení, najmä zaznamenatej nečinnosti okresného súdu v trvaní takmer šesť rokov v posudzovanom 9-ročnom súdnom konaní prebiehajúcim na jednom stupni, ako aj s prihliadnutím na jeho nesústredený a neefektívny postup v konaní ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v tomto konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o s'ťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal. V posudzovanom konaní došlo k porušeniu základného práva s'ťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Hoci okresný súd v danej veci už rozhodol rozsudkom z 28. apríla 2010 a z dôvodu podaného odvolania účastníkmi konania bol spis zaslaný 9. júna 2010 odvolaciemu súdu, ústavný súd vzhľadom na účel tohto typu konania prikázal okresnému súdu, aby vo veci sp. zn. 14 C 28/2001 konal bez zbytočných priet'ahov, pretože definitívne nastolenie stavu právnej istoty s'ťažovateľky nastane až po právoplatnom rozhodnutí vo veci a okresný súd, bez ohľadu na výsledok odvolacieho konania, bude musieť ešte vo veci určité úkony vykonať.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka žiadala priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 7 000 €, ktoré odôvodnila dôvodmi uvedenými v sťažnosti.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného okresným súdom, ako aj na jeho nečinnosť a tiež neefektívny postup, berúc do úvahy predmet konania na okresnom súde a všetky okolnosti daného prípadu ústavný súd považoval priznanie sumy 3 000 € za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde (bod 3 výroku nálezu).

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom. Právny zástupca sťažovateľky si uplatnil trovy konania, ktoré vyčíslil v celkovej sume 292,38 €.

Ústavný súd priznal sťažovateľke trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta a vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 2 v spojení s § 3 ods. 1 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu.

Základom pre výpočet náhrady za úkon právnej služby je v danom prípade priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2008 v sume 695,41 € (20 950 Sk). Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2009 (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie sťažnosti) po 115,90 €. Ďalej má právny zástupca sťažovateľky aj nárok na náhradu režijného paušálu 6,95 € za jeden úkon podľa vyhlášky. Advokát je zároveň platiteľom dane z pridanej hodnoty, preto sa odmena a náhrady zvyšujú podľa § 18 ods. 3 vyhlášky o daň z pridanej hodnoty. Náhrada trov konania, ktorú ústavný súd priznal sťažovateľke spolu činí sumu 292,38 €.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. júna 2010